

متن پرسش

سلام استاد گرامی وقت شما بخیر: مدتی مباحث پلورالیزم شما رو خوندم و به مباحث فکر می کردم از این حدیث برداشت پلورالیستی داشتم، لطفا برداشتم رو نقد، اصلاح و تکمیل بفرمایید. سه درب بهشت از قم باز می شود حضرت امام صادق علیه السلام فرمودند: بدانید که بهشت هشت درب دارد که سه درب آن از قم باز می شود. با این برداشت، که راه ورود به بهشت متنوع هست افراد جامعی هستند که از چند در وارد می شوند شاید بتوانیم اینگونه نگاه کنیم، فقه بابی است که با رعایت حلال و حرام وارد بهشت شویم، عرفان باب دیگریست شاید خوش خویی و خدمت به خلق و تعهد به نیکی بابی دیگر باشد، شاید از خودگذشتگی بابی باشد، شاید تخصص در امور و تعهد بابی باشد و ابواب دیگر حقیقت را منحصر به خود ندانیم، و با صرف یک مساله (دین و آیین دیگر - بدخلقی - نادانی - بی مبالاتی در برخورد افراد - ...) دیگران را اهل جهنم میندازیم. قم با اینکه مرکز شیعه هست فقط سه باب را شامل می شد اینجا صرفا بحث جهنمی نشدن نظر داشتیم بحث دین کامل و توحید مورد نظر نبود.

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: آری! همان طور که در جزوه ای که در جواب آقای دکتر سروش عرض شد پلورالیسم به این معنا که راههای رجوع به حضرت حق یک راه نیست، غیر از آن است که گمان کنیم هر راهی در جای خود نسبت به دیگر راهها ارزش مساوی دارد. در حالی که قرآن در همین زمان مسیحیت و یهودیت را چنانچه به توحیدی که در آن ادیان هست، پایبند باشند اهل نجات می دانند هرچند که درجه و شدت توحید آن ادیان با توحید اسلامی یکسان نیست. موفق باشید